נושאים באגרות הראי"ה

חסידים ומתנגדים

8 אגרות · כרכים א', ב', ד'

הנושא בקצרה, הנושאים המרכזיים שבו ומה מלמדות האגרות,

ונוסח כל האגרות שבנושא, כל אחת עם התמצית שלה

igrot.shlomo-aviner.net

הנושא בקצרה

באגרות אין הכרעה בין דרך החסידות לדרך המתנגדים. הרב קוק פונה לאדמו"רים ולקהילות החסידים בכבוד גדול, ומבקש מהם לקחת חלק בבניין ארץ ישראל (כרך א', אגרת ע; כרך ב', אגרת תרא).

בלימוד הרב קוק אינו רוצה שאדם יסתפק בדרך אחת: לימוד חב"ד, "המאיר ביותר את תורת הרב קדוש ישראל הבעש"ט", צריך להשתלב עם דרכי הגר"א ותלמידיו, עם החוקרים ועם כל שיטות המקובלים (כרך ד', אגרת אמד). ובירושלים הרב קוק פועל לשלום בין כוללי החסידים ובין תלמידי החכמים שנתפלגו (כרך ד', אגרת אפ; כרך ד', אגרת אצט).

החסידים ובניין הארץ

כרך א', אגרת ע: לאדמו"ר הרב אלתר נח הכהן: הרב קוק מאשר קבלת כספים לבניין הארץ, ושמח שהאדמו"ר וחסידיו מתאגדים ליישוב הארץ ברוח קדושה. הרב קוק מציע לקנות כרמים נטועים ולייסד יקב ליין כשר.

"הגיע זמן לכל עבדי ד' לנחם את ישראל, לשמח לב עגומים בנחמת ציון וביסוד אתחלתא דגאולה, המתגלה ומתראה בבנין ארץ בית חיינו"

כרך ב', אגרת תרא: לרב יואל וגמייסטר בוורשה: הרב קוק מבקש שיצטרף לחברה להחזקת המקומות ההיסטוריים, כי קברי מלכים, נביאים וצדיקים זנוחים בידי זרים, ומבקש שגדולי החסידות יתמכו במפעל.

"וכמה נכבד היה הדבר לישראל, אם גדולי החסידות, בעדת ד' אשר בווארשא ופרוורהא, יתנו את ידם"

לא להסתפק בדרך אחת

כרך ד', אגרת אמד: לרב שלמה זלמן סלונים: לימוד חב"ד גדול ונשגב, אבל כמו שבהלכה לומדים מכל השיטות, יש ללמוד גם את החוקרים, את כל שיטות המקובלים ואת דרכי הגר"א ותלמידיו. מהשתלבות הרעיונות יצא אור גדול.

"אמנם אני רגיל תמיד להעיר את גדולי עמנו, שלא להסתפק רק במקצוע אחד, גם בחלק הרוחני שבתורה"

כרך ב', אגרת תיד: לרב אברהם רבונסקי: על אגודת המקובלים 'שער השמים' בירושלים. אין בכך חידוש, ועצם דברי החכמה הם כמו לימוד אגדה ומוסר בבינה עמוקה יותר. אבל לימוד כזה צריך הכנה במידות טובות וביראת שמים.

"צריך הוא ג"כ הכנה ראויה עכ"פ במדות טובות ויראת-שמים טהורה וקבועה"

שלום בין הקהילות

כרך ד', אגרת אפ: הודעה בעניין הסכסוך בין כוללי ליובאוויטש ובאברויסק: הרב קוק מפרט מה מעכב את איחוד הכוללים, ולכן הם נפרדים לעת עתה.

כרך ד', אגרת אקסה: לקהילות חב"ד באמריקה: מכתבי הדופי על מנהלי כולל ברויסק בירושלים הם דברי זיוף. הכולל נכבד, ויש לחזקו.

"כדי שיוכלו להגדיל את מעשה הצדקה לאחינו האהובים היושבים בעיר הקודש"

כרך ד', אגרת אצט: לאדמו"ר מגור, הרב אברהם מרדכי אלטר: תודה על השתדלותו להביא שלום בין תלמידי החכמים שנתפלגו בגלל מטילי מומים, שכיוונו נגד הרב קוק ונגד הרב חרל"פ.

"על השתדלותו וחפצו הטהור להביא את ברכת השלו' בעיה"ק"

כרך ד', אגרת אשל: לוועד בית הכנסת בחדרה: הרב קוק ממליץ לקבל לרב את הרב שלום שלמה שניאורסון, מצאצאי אדמו"רי חב"ד, שבא מרוסיה.

מה מלמדות האגרות

כל הדרכים יחד. "ומכל הרוחות יחד יתנוצץ אורו של משיח בהתחלת-הופעותיו, להאיר את דרכי תחיתנו" (כרך ד', אגרת אמד).

גדולי החסידות בבניין הארץ. הרב קוק רואה בבניין הארץ, שהחסידים מתאגדים לו, "אתחלתא דגאולה" (כרך א', אגרת ע).

שלום בין אחים. הרב קוק מודה לאדמו"ר מגור על פעולתו לשלום בירושלים (כרך ד', אגרת אצט), ומגן על כבוד הכוללים (כרך ד', אגרת אקסה).

הרב שלמה אבינר על הנושא

הרב אבינר מסביר שהבעל שם טוב בא לחדש עבודת ה' גם ברגש ובדמיון, שנשכחה מאז החורבן, ושהמתנגדים חששו מן הסכנות שבכך. הרב קוק כתב שבדורות האחרונים "יפה לנו מאד כל שיחתם של תלמידי הגר"א יחד עם תלמידי הבעש"ט, שהיו עומדים במצב כ"כ ניגודי זה לעומת זה בשעתם" (כרך א', אגרת רסו). ובאגרת אחרת החיל את דברי הבעש"ט, שצריך לעבוד את ה' בכל הדרכים, גם על הציפייה לישועה (כרך א', אגרת קיב). (מקור: מתוך ספרי הרב)

השיעור "חסידים ומתנגדים" במלואו, בלשונו של הרב אבינר: כוחות האדם בעבודת ה' - השכל, הרגש, הדמיון והרצון; לידת החסידות ושלושת עמודי התווך שלה - שמחה, לימוד הנסתר ודבקות בצדיקים; התנגדות הגר"א והחשש מ"המדרון החלקלק"; הרווח שבמחלוקת, שלפי הרב קוק "אלו

ואלו דברי אלוקים חיים"; ושאלות ותשובות - על שנאת חינם, על דבקות ברב ועל מה שאפשר לקחת מהחסידות היום. (מקור: מתוך ספרי הרב)

"האחדות הכוללת - לא חסיד ולא מתנגד" - במלואו, בלשונו של הרב אבינר: האם הרב קוק היה חסיד או מתנגד? לא זה ולא זה: האחדות הכוללת, שבה לכל שיטה מקומה בבניין שלם. (מקור: מתוך ספרי הרב)

"מה חידשה החסידות?" - במלואו, בלשונו של הרב אבינר: לפי הרצי"ה, הדבקות בצדיקים והשמחה אינן חידוש של החסידות, שהרי חז"ל מלאים מהן; מה בכל זאת חידשה, ודברי הרב קוק על שיחתם של תלמידי הגר"א עם תלמידי הבעש"ט. (מקור: מתוך ספרי הרב)

"הבעש"ט והמתנגדים" - במלואו, בלשונו של הרב אבינר: הבעש"ט ביקש להחיות את ההתלהבות שיבשה בהמון, והמתנגדים טענו שאין קיצורי דרך; דברי הרב קוק על החסידות ועל אחדות הכלל והפרט. (מקור: מתוך ספרי הרב)

נוסח האגרות

8 האגרות שבנושא, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת ע

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ה' ניסן תרס"ז - יפו **נמען:** האדמו"ר הרב אלתר נח הכהן

הרב קוק מאשר קבלת כספים מהאדמו"ר לבניין הארץ, ושמח שהאדמו"ר וחסידיו מתאגדים ליישוב הארץ ברוח קדושה. הרב קוק מציע לקנות כרמים נטועים, לייסד יקב ליין כשר ולקנות קרקעות. הרב קוק מתאר את בניין הארץ וירושלים כ"אתחלתא דגאולה" וקורא לנחם את ישראל.

עיקרי הדברים

- יישוב הארץ ברוח קודש.
- אתחלתא דגאולה.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עיה"ק[2] יפו ת"ו[3], ה' ניסן תרס"ז[4].

יצוה צור חסדו, על איש חסידו, ידידי ורחימי הרב הצדיק מארא דרזין מו"ה[5] אלתר נח הכהן שליט"א[6], וכא"ל[7] ירום ונשא וגבה מאד, ברום מעלה בקודש סלה.

מכתב כת"ר[8], הכתוב ע"י[9] נאמן ביתו ידידנו הרי"ם[10] הכהן נ"י[11], וכן סכום הכסף, שילוח ראשון ושני, נכון בא לידינו. ומאד ישמח לבי, בהודות לד' כי טוב, כי כפי הנראה הנה החל אור ישראל ב"ה להגיה חשכנו, וחשק אהבת בנין אה"ק[12] וישובה, אשר החל לפעם את כת"ר ידי"נ[13] שי'[14] אשר רבים יהיו עמדו בע"ה[15], ושלמים מעם קדוש, שלמי אמונים, הנם דבקים באהבת אמונת קדש בכת"ר[16] כראוי לו, גם הם יוסיפו אמץ להעשות אגודה אחת, להגדיל פעלים בישוב ארץ חמדת עולמים, ע"י קדושת אש קודש, להבת קדושת אור אלקי ישראל ושם קדשו ב"ה, שלזה עינינו נשואות מאז ומקדם. ונקוה בעזה"י[17] לעמוד על ימין כ"ק[18] כת"ר ידינ"ע[19] שי' בכל הפרטים.

וכרמים נטועים יש לקנות, ב"ה, במסיבי עיה"ק ת"ו. וכן אם נעשה, ע"י קיבוץ לצדיקים, יקב לתוצאות יין כשר ומהודר מאה"ק[20], יש דרך לנטע כרמים חדשים ולקנות קרקעות חשובות בעה"י[21]. וכן ביתר עניני ישוב אה"ק יש כר נרחב וגדול לפני צדיקי אמת וקדושי עם קדוש להגדיל ולהאדיר. ואשרי כת"ר, שבו בחרה ההשגחה העליונה, ע"פ[22] המון מסיבותיה ויסורי הצדיקים שעברו עליו, להיות ציר שלוח לקחת חלק גדול בבנין ארץ חמדה, ובהרמת דגלה וכבודה. אקוה, שזכותא דא"י[23] תהי'[24] מעטרת את כת"ר בעטרת קדש, בנצח והוד, על ראש צדיק כת"ר יחולו, ועל גביהם הגבה למעלה ממקור הברכות יתברך, ויבוסמו בבוסמין דברכתא ואשר כבוד וחיים, ונהורא מעליא בשמחת קרבת אלקים אמת עדי עד, כל המחזיקים בידו ומסתופפים בצילו, צל החכמה ודעת ד' ב"ה. תלי"ת[25] על הטוב אשר עמנו. זכותא דא"י וזכות התורה ועבודה תמה של אבותינו, גדולי ישראל ז"ל[26], יעמדו לנו, לזכות להיות ראויים להתענג על טוב ד' בארץ חיים, באור יקרות וטל אורות, בב"א[27].

מצב אחינו ב"י[28] באה"ק[29] ת"ו הולך ואור בעה"י. עין בעין אנו רואים, כי בא עת לחננה. הארץ הנשמה הולכת ונבנית, ירושלים עיה"ק הולכת ומתפארת, ב"ה, בבנינים נחמדים ע"י אחב"י[30], הבאים לשחר פניה ולבקש שלומה ופארה. רואים אנו, כי הנצנים נראו בארץ. כח אור קדוש אנו צריכים להעיר עתה, מבית ומחוץ, להוסיף חמדת עם ד' לארץ חמדה, וקדושתם של ישראל כשחר פרוש על ההרים מאיר אורה, באור נוגה מזוהר ארץ-צבי על כל נאות יעקב, לקרב קץ נחמה, ולרחם אום לא רוחמה, ובמקום אשר יאמר להם לא עמי אתם, יאמר להם בני אל חי. הגיע זמן לכל עבדי ד' לנחם את ישראל, לשמח לב עגומים בנחמת ציון וביסוד אתחלתא דגאולה, המתגלה ומתראה בבנין ארץ בית חיינו. יהי'[31] נועם ד' את כ"ק מר ידי"נ שי' ומעשה ידיו יכונן, ויהי'[32] בעזרו ליסד בציון אבן בחן פינת יקרת, ויחד עם עוד אורות ומעשים גדולים ויקרים יצורף להגלות הוד והדר על הררי קודש, חמדת צבי ישראל, להיות לגאון עולם משוש דור ודור, כדבר ד' הנאמן, הנוהג בחסדו כל דור. "אמר שומר אתא בוקר". והי'[33] זה שלו'[34] וברכת ד' מארץ חמדה והררי קודש לכת"ר[35] וכא"ל, כנה"י[36] ונפש ידי"נ קשור באהבתו ודורש"ת[37] ושלו'[38] כל אשר לו וכל המסתופפים בצילו באה"ר[39],

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

יודיעני נא בפרטיות מכל ישועת ד' אשר עליו, הכל מפורש ושום שכל, כיד ד' הטובה בע"ה. ואמטי ברכתא לידיד חמיד הר' ישראל משה שי', הנאמן בעבודת הקודש לעדור בלב טהור.

ידידו הדושו"ט[40] הנ"ל[41]

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עיה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. מו"ה - מורנו הרב
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. וכא"ל - וכל אשר לו
8. כת"ר - כבוד תורתו
9. ע"י - על ידי
10. הרי"ם - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, ם (למשל: יעקב + ם) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
11. נ"י - נרו יאיר
12. אה"ק - ארץ הקודש
13. ידי"נ - ידיד נפשי
14. שי' - שיחיה
15. בע"ה - בעזרת השם
16. בכת"ר - בכבוד תורתו
17. בעזה"י - בעזרת השם יתברך
18. כ"ק - כבוד קדושת
19. ידינ"ע - ידיד נפשי עוז
20. מאה"ק - מארץ הקודש
21. בעה"י - בעזרת השם יתברך
22. ע"פ - על פי

23. דא"י – דארץ ישראל
24. תהי' – תהיה
25. תלי"ת – תודה לא-ל יתברך
26. ז"ל – זכרונו לברכה
27. בב"א – במהרה בימינו אמן
28. ב"י – בני ישראל
29. באה"ק – בארץ הקודש
30. אחב"י – אחינו בני ישראל
31. יהי' – יהיה
32. ויהי' – ויהיה
33. והי' – והיה
34. שלו' – שלום
35. לכת"ר – לכבוד תורתו
36. כנה"י – כנפשו היקרה
37. ודורש"ת – ודורש שלומו ותורתו
38. ושלו' – ושלום
39. באה"ר – באהבה רבה
40. הדושו"ט – הדורש שלומו וטובו
41. הנ"ל – הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תיד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו שבט תרע"ב - יפו **נמען:** הגאון ר' אברהם רבונסקי, אב בית דין דוברובנה

בעניין אגודת המקובלים 'שער השמים' בירושלים: אין בכך חידוש. חבורת 'בית אל' של הספרדים לומדת קבלה ומתפללת בכוונות הרש"ש יותר ממאה שנה, והרמ"ע מפאנו לימד את 'הפרדס' בישיבה. לפי בעל 'שערי אורה', 'מעשה בראשית ומעשה מרכבה' שנאסרו הם השימוש המעשי בשמות, ולא העיון. גם הבעל שם טוב ובעל התניא לימדו קבלה לתלמידים רבים. מעמדם של ה'נסתרות' משתנה עם התפשטות הרעיונות. ראוי לתמוך בלומדים אלה, כמו בכל לומדי התורה.

עיקרי הדברים

- לימוד קבלה בחבורה - לא חידוש.
- 'מעשה בראשית' - השימוש המעשי.
- הבעל שם טוב ובעל התניא.
- השתנות ה'נסתר' עם הזמן.
- תמיכה בלומדי הקבלה.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ו שבט תרע"ב[4].

שלו'[5] רב לכבוד ידי"נ[6] הרב הגאון המובהק סוע"ה[7] אוצר תוי"ר[8] טהורה מוהר"ר[9] אברהם ראבונסקי שליט"א[10], הגאבד"ק[11] דובראוונא יצ"ו[12].

אחדשה"ט[13] באה"ר[14],

מכתב קודש דמר הדר"ג[15] הגיעני בעתו, ואחרתי עד כה מפני הטרדא מהשיב מפני הכבוד, ואת הדר"ג הסליחה.

ע"ד[16] אגודת "שער השמים" בעה"ק[17] ירושת"ו[18], הנה בעצם אין זה דבר חדש, כי זה יותר ממאה שנה קיימת חבורה כזאת מחכמי הספרדים, בשם "בית-אל", שנוהגין ללמוד חכמת הקבלה, ביחוד כתבי האריז"ל[19] בכינופיא, ולהתפלל ע"פ[20] סדרי-הכונות שסדר המקובל מוהרר"ש[21] שרעבי זי"ל[22]. גם כבר הי'[23] לעולמים שהתירו פרושים ללמוד חכמת-הקבלה ברבים, והרמ"ע[24] מפאנו זי"ל מעיד על עצמו בספריו, שלמד בישיבה את ספר ה"פרדס" להרמ"ק[25] זי"ל לפני הפרק שהגיעו לידו כתבי האריז"ל, ונראה שאח"כ[26] קבע לימוד בהם. ועיקר הדבר נראה שסמכו ע"ד בעל "שערי אורה" שמבאר "מעשה-בראשית ומעשה-מרכבה" דוקא על שימושי השמות למעשה, שהיו נוהגים בימים הקדמונים לעסוק בהם העולים בעליית הכניסה לפרדס, והיו משתמשים בגילוי מלאכים ונשמות בדרך חזיון הקרוב לנבואה, וע"ז[27] באו, לדעתם, כל האזהרות הנוראות.

אבל עצם דברי החכמה הם כמו לימוד דברי האגדה ומוסר בבינה יותר עמוקה מהדרך הפשוט לכל, ואין זה בכלל מע"ב ומע"מ[28] כלל לענין האיסור. ודיוקו של בעל "שערי אורה" הוא נכון: מדנקיט תמיד

בלשון "מעשה", "מע"ב ומע"מ" ש"מ דבדרך השימוש המעשי מיירי, וכה"ג[29] דעסקי בספר יצירה וברו גברא או עג"ת[30]. ומ"מ[31] גם מוסר-השכל ואורח-לימוד כזה, בפרט כונת התפלה על פיהם, צריך הוא ג"כ[32] הכנה ראויה עכ"פ[33] במדות טובות ויראת-שמים טהורה וקבועה.

אבל לא נפלאת ולא רחוקה, ללמוד ביחד ע"פ הכתוב בספרים הנאמנים, בצירוף הידיעות הקדומות שקלטו כבר המתעסקים בזה איזו שנים בחשק אהבת קדושה ויראת ד. ותמיהני מש"כ[34] כתר"ה[35], שהבעש"ט[36] לא גילה עניני הקבלה להמון העם, - והדבר מפורסם שהוא ז"ל הי' אומר, שלימוד הקבלה ע"פ הספרים אין זה בכלל נסתר כלל, ואם אולי לא הי' חפץ לדבר בזה בפני ההמון הפשוט, אבל לפני קיבוץ של ת"ח[37] הלא גילה הרבה מאד ומפורסם הדבר שהיו לו עשיריות תלמידים שלמדו אצלו, ובודאי לא הי' מעכב מללמדם דרכי-הקבלה לפי שיטתו גם בהיותם מקובצים, ולא חש משום הא ד"אין דורשין", משום דגם הוא ז"ל כשיטת בעל ש"א הנ"ל[38] ס"ל[39], דאין זה הלימוד שבדרך הבנה שכלית בכלל מע"ב ומע"מ. ותמיהני ביותר ממש"כ[40] כת"ר[41], שגם הגאון בעל ה"תניא" ז"ל לא פרסם את העניינים הנסתרים לפני המון עם, אלא למי שנחשב בעיניו: וכי אלה יחידי-הסגולה היושבים לפני ד' בהר הקודש בירושלים אינם אנשים נחשבים שראוי להוציאם מכלל המון העם?. ואם התירו בעלי-החסידות לעסוק בהסברים ברזי עולם הללו, מה שהסברא בהם באמת מסוכנת כדי' הרמב"ן[42] ז"ל בהקדמת נמוקי-תורה שלו, ק"ו[43] שאין קפידא לאותם שרוח ד' שבקרבם תשאם לעסוק בלימודים הללו ע"פ ההקדמות המקובלות, עם ידיעתם שהכל הוא בדרך חדת-חכמים, והדברים רמוזים למפלאות תמים-דעים, שמסוגלים להוסיף קדושה ויראת רוממות כבוד אל ב"ה להוגים בהם בלב תמים וחשק פנימי.

ובודאי שאין זה יסוד ראוי להאמר שישתנה דין המשנה בשינוי הזמנים מצד עקבתא דמשיחא, אבל זה פשוט שערך המדרגות של העניינים הנקראים בשם "נסתרות" הולך הוא ומשתנה ע"פ הפרסומים שהרעיונות הכמוסים הולכים ומתפשטים בין הלומדים הרגילים, וכשאנו רואים בדברי הגאונים, למשל בפירוש ר"נ גאון ז"ל על דברי חז"ל[44]:

אמר לו הקב"ה[45] למשה: החייתני בדבריך", חשבו אז גם הסבר פשוט בעניני הגיון באלהות, לענין נסתר, ואח"כ[46] נתפשטו כמה ידיעות גנוזות, עד שחדלו דברים כאלה מלהיות כמוסים. והרמב"ם[47] במו"נ[48] לא השביע בהקדמתו כ"א[49] למי שיפרש דבר שלא ביארו כבר חכמי ישראל, אבל מה שכבר כתוב בספר חדל להיות נסתר. ונראה שזהו טעם ההיתר שנהגו לדרוש בעריות בלא שום הגבלה כלל, - ואולי על זה באמת ראוי להתעורר ולגדור, - וחוץ מהרמב"ם" לא הביאו הפוסקים כלל דין סת"מ[50] זו לענין אין דורשים בסתרי עריות בשלשה.

ולענין התפילה ע"פ הכוונות, אין פלא אם גאון-עולם כהחת"ס[51] ז"ל, שהיה טרוד בטרדת ישיבה ועול הציבור והעולם והשבת תשובות לקצוי ארץ, כתב על עצמו שלא יוכל להתפלל ע"פ כונת האריז"ל בתמידות. גם הגאון בעל "או"ת" ז"ל התנצל לפני הגאון ר'[52] ליב ז"ל בעל ספר "הפרדס" על ההכרח שלו לקצר בסידור הכונות, שמוכרח היה לזה מפני טרדת הישיבה והציבור, ומ"מ היה מכוין ע"פ סדרי האריז"ל אלא בסדר מקוצר. ומ"מ יוכל להיות, שאנשים שאינם כלל במעלת הגאונים הללו בתורה אם

הם קובעים עצמם, ע"פ נטיית-לבם, להיות עיקר עסק שלהם באלה הלימודים ובדרכי התפילה והעבודה שבלב, שיוכלו להתפלל כל אחד ע"פ השגת לבבו בסדרי-הכונות, שכבר הוברר ונסדרו יפה ע"פ הגרש"ש[53] ז"ל ויתר בעלי הקבלה והעבודה האחרונים, ו"אחר כוונת הלב הן הן הדברים". גם פשוט הדבר, שראוי לתן ערך גדול לקדושת המקום ואויר הטהור של א"י[54] בכלל ושל העיר אשר בחר ד' בפרט ו"חביבה כת קטנה שבא"י[55] וכו'".

ומה שהעיר כת"ר[56] בדבר התמיכה, - כיון שכבר נהגו לדרוש תמיכה בעד כל העוסקים בתורה, ובפרט בעד היושבים באה"ק[57], למה יגרע חלקם של העוסקים במקצע קדוש זה. ואם אלה הלומדים לומדים בלאו-הכי בישיבות, הנה ידוע שאין משכורות הישיבות מספיקות גם לצרכי החיים ההכרחיים, ובאלה יחידי-הסגולה מגמת-היסוד הלא היא שיהיו קבועים בקדושה ולא יצטרכו לשוט כלל אחרי פרנסתם, ויהיו שתולים בחצרות ד' בדבקות הרעיון בקדושת האהבה והיראה, המושפעת מתוך הלימוד ברזי-קודש והעסק ברגשי-הטוהר המתגלים בתוך תפילת ישרים, וראויים הם להיות נתמכים מאחינו שבגולה.

ולא אכחד מכת"ר[58] ידי"נ שי'[59], שמזדמנים לפעמים שדברים שיש להם מגמות נכבדות מתקלקלים אח"כ[60], ע"י[61] מה שא"א[62] להשמר מהתערבות אנשים שאינם כדאים לכך וע"ז אני חושש תמיד בכל ענין היותר מקודש, אבל בכלל אי-אפשר, לדעתי, להרחיק ולהזניח את אלה הדברים ההולכים בנתיב הסלול כבר ונהוג מימי קדם בין הספרדים בירושת"ו[63] כנ"ל[64], ויש מקום לכמה דעות שונות זו מזו וע"ז נאמר: "ברוך חכם הרזים"

והנני בזה ידי"ע[65] דוש"ת[66] באה"ר קשור באהבתו הטהורה.

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ב - השנה תרע"ב (1911/1912)
5. שלו' - שלום
6. ידי"נ - ידיד נפשי
7. סוע"ה - סיני ועוקר הרים
8. תוי"ר - תורה ויראה
9. מוהר"ר - מורנו הרב רבי
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. הגאבד"ק - הגאון אב בית דין קהילת
12. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
13. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
14. באה"ר - באהבה רבה
15. הדר"ג - הדרת גאונו
16. ע"ד - על דבר
17. בעה"ק - בעיר הקודש
18. ירושת"ו - ירושלים תבנה ותכונן

19. האריז"ל - האר"י זכרונו לברכה
20. ע"פ - על פי
21. מוהרר"ש - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות ש (כגון שמואל / שלמה / שמעון / שמחה / שאול) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
22. ז"ל - זכרונו לברכה
23. הי' - היה
24. והרמ"ע - והרב רבי שמות שמתחילים באותיות מ, ע (למשל: משה + עזריאל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
25. להרמ"ק - לרבי משה קורדובירו
26. שאח"כ - שאחר כך
27. וע"ז - ועל זה
28. ומע"מ - ומעשה מרכבה
29. וכה"ג - וכהאי גוונא
30. עג"ת - עגלא תילתא
31. ומ"מ - ומכל מקום
32. ג"כ - גם כן
33. עכ"פ - על כל פנים
34. מש"כ - מה שכתב
35. כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו
36. שהבעש"ט - שהבעל שם טוב
37. ת"ח - תלמידי חכמים
38. הנ"ל - הנזכר לעיל
39. ס"ל - סבירא ליה
40. ממש"כ - ממה שכתב
41. כת"ר - כבוד תורתו
42. הרמב"ן - רבי משה בן נחמן
43. ק"ו - קל וחומר
44. חז"ל - חכמינו זכרונם לברכה
45. הקב"ה - הקדוש ברוך הוא
46. ואח"כ - ואחר כך
47. והרמב"ם - ורבי משה בן מימון
48. במו"נ - במורה נבוכים
49. כ"א - כי אם
50. סת"מ - ספרי תורה, תפילין ומזוזות
51. כהחת"ס - כהחתם סופר
52. ר' - רבי
53. הגרש"ש - הגאון רבי שמות שמתחילים באותיות ש, ש (למשל: שמואל + שמואל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
54. א"י - ארץ ישראל
55. שבא"י - שבארץ ישראל
56. כת"ר - כבוד תורתו
57. באה"ק - בארץ הקודש
58. מכת"ר - מכבוד תורתו
59. שי' - שיחיה
60. אח"כ - אחר כך
61. ע"י - על ידי
62. שא"א - שאי אפשר
63. בירושת"ו - בירושלים תבנה ותכונן
64. כנ"ל - כנזכר לעיל

65. ידי"ע - ידידו עוז

66. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ח אלול תרע"ג - יפו **נמען:** הרב יואל וגמייסטר, ורשה

כחבר בוועד החברה להחזקת המקומות ההיסטוריים, הרב קוק פונה לוגמייסטר להצטרף. קברי מלכים, נביאים וצדיקים 'זנוחים בידי זרים', בעוד ששאר הארץ נגאלת לאט. הרב קוק קורא לגדולי החסידות בוורשה לתמוך - 'עד מתי עוזך בשבי'.

עיקרי הדברים

- גאולת המקומות הקדושים.
- פנייה לגדולי החסידות.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ח אלול תרע"ג[4]

שלו'[5] רב וכוח"ט[6], מקודש לכבוד אדם ביקר, הרב הגביר המרומם, גדול המעשים, מוכתר בתורה ויראה וחכמת לב, מו"ה[7] יואל וואגמייסטער נ"י, מיח"ס[8], מנהלי עוב"י[9] ווארשא יצ"ו[10].

אחדשה"ט[11], בכבוד הראוי להדרת מעלתו, מהררי קודש,

בתור אחד מחברי ועד החברה הנכבדה, שנוסדה מקרוב, להחזקת המקומות ההיסטוריים באה"ק[12], שמטרתה להתעסק בתעמולה תדירית, לרכוש לנו את כל המקומות המצויינים בקדושתם בכללות אה"ק[13], קמא קמא דמטי לידינו בעה"י[14], שאנכי נתתי ידי להחברה הנכבדה הזאת, אחרי אשר הכרתי את רוממות ערך מטרתה הקדושה, הנני פונה בזה לכבוד הדרתו, הנודע ברבת פעליו ובגודל השפעתו, שיואיל נא בטהרת לבבו ונפשו המלאה לבת אש קודש, לתן יד להאגודה הגדולה, רבת-ערך זאת.

נשען הנני בזה על שיחתו של כי[15] הנכבד מר אברהם פודלישבסקי, בן עיר כת"ר[16], אשר בשר לאחד מחברי הועד שלנו, החכם הנכבד מר דוד ילין, שקרוב הדבר שהוד כבודו יתן את ידו לאגודתנו, כשנציע לפניו את פרשת ערכה. וכמה נכבד היה הדבר לישראל, אם גדולי החסידות, בעדת ד' אשר בווארשא ופרוורהא, יתנו את ידם להמפעלים הרבים הצפויים לצאת לכבודם של ישראל וכבוד אה"ק, ממעשי החברה הנכבדה ומטרתה.

כמה ידאב הלב ותשוח הנפש, לזכר עתיקות קדושות, קברי מלכים, צדיקים, נביאים, שרידי זכרונות קדומים, מעת האיר אור ד' בכל מלא תפארתו על עמנו וארצנו הקדושה, ואבני נזר הללו הם זנוחים בידי זרים, בעת אשר ב"ה לחלקים אחרים, לשמושי החול של אה"ק, עכ"פ[17] הולכת לאטה יד גואלת ורוכשת, בחסדי ד' על עמו. בתקופת ימינו אלה, כפולה היא האנחה של "עד מתי עוזך בשבי ותפארתך ביד צר".

מובן הדבר שאין כל הזכרונות והמקומות הקדושים עומדים במדרגה אחת, יש הבדל בין קודש לקודש, ולפעמים יש שדוקא קודש חמור ונשגב, לא תוכל עדיין היד להשיג את גאולתו בראשית מעשנו, והננו נגשים לעבודה בכל מדה אשר תשיג ידנו. אבל המטרה נשאה היא, מתרוממת היא עד מרומי קדשי קדשים, וראוי הדבר שכל גדולי עם ד' הצדיקים והחסידים, אדירי הכסף ואדירי יראת ד' ואמונת אומן באהבה, הם המה יתנו יד לחזק את פעולת אגודתנו הנכבדה.

הנני מקוה שדברי המעטים מספיקים הם ללב מלא רשפי קודש ליראת ד' טהורה, לאהבת עם ד' וארץ חמדתו, וזכרונות קדושת עולמים, כהוד כבודו. ובתקותנו להתכבד בתשובתו הנכבדה, לעבוד שכם אחד בעבודת קודש זאת לשם ד' וארה"ק[18], הנני חותם בכל חותמי ברכות, בצפיית ישועה וגאולה קרובה, כנה"ר[19],

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. שלו' - שלום
6. וכוח"ט - וכתיבה וחתימה טובה
7. מו"ה - מורנו הרב
8. מיח"ס - מיחידי סגולה
9. עוב"י - עיר ואם בישראל
10. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
11. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
12. באה"ק - בארץ הקודש
13. אה"ק - ארץ הקודש
14. בעה"י - בעזרת השם יתברך
15. כ' - כבוד
16. כת"ר - כבוד תורתו
17. עכ"פ - על כל פנים
18. וארה"ק - וארץ הקודש
19. כנה"ר - כנפשו הרמה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אמד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ט תמוז תר"פ **נמען:** הרב ש"ז סלונים, יפו

לימוד חב"ד, המאיר את תורת הבעש"ט, גדול ונשגב, אבל אין להסתפק במקצוע אחד גם בחלק הרוחני: כמו שבהלכה לומדים מכל השיטות, יש ללמוד גם את החוקרים האלוהיים, את כל שיטות המקובלים ואת דרכי הגר"א ותלמידיו. מהשתלבות הרעיונות 'יתנוצץ אורו של משיח', ויחידי סגולה יתחילו, וזו תהיה 'עטרת התפארת' של התחייה והיסוד לתוכן הפוליטי.

עיקרי הדברים

- שבח לחב"ד.
- לא להסתפק בשיטה אחת.
- שילוב כל השיטות.
- יחידי סגולה.

נוסח האגרת

ב"ה[1], [להרש"ז[2] סלונים ביפו] - יט' תמוז תר"פ[3]

שלום וברכה, תודה רבה על מכתבו היקר, בתשובתו על שאלתי את נבוני דבר, ע"ד[4] תחית הקדש. אמנם גדול ונשגב הוא הלמוד במקצוע החב"ד[5]. המקצע המחכים והמאיר ביותר את תורת הרב קדוש ישראל הבעש"ט[6] נ"ע[7], שבודאי לגאולה הוכן. אמנם אני רגיל תמיד להעיר את גדולי עמנו, שלא להסתפק רק במקצוע אחד, גם בחלק הרוחני שבתורה, כמו שאין אנו מסתפקים בחלק המעשי רק בדרך אחד ובשיטה אחת. וסדרי למודינו ההלכותיים מרכבים הם מכל השיטות של רבותינו הראשונים והאחרונים, כמו כן ממש מוכרח להיות במקצע הרוחני, יחד עם המקצע של החב"ד צריך לשנן את חכמת חכמינו הקדמונים, החוקרים האלקיים, עד הדורות האחרונים. וכן כל שיטות המקובלים וכל ארחות גלויי הרזים של הגר"א[8] ז"ל[9] ותלמידיו. וע"י[10] השתלבות הרעיון והרחבתו יצא אור גדול לקדושה ולגבורה ולדרכי שלו'[11] בכללות האומה, ומכל הרוחות יחד יתנוצץ אורו של משיח בהתחלת-הופעותיו, להאיר את דרכי תחיתנו. ואם אין כל כשרון מוכשר לכך, צריכים אנו שיחידי הסגולה אשר חלק להם ה' בינה, יהיו המתחילים בדרך הקדש הזאת. וע"י ביטוי האורות מעברים שונים יצאו כלי-חפץ למעשה, וחכמת עולמים תופיע על ת"ח[12] שבא"י[13], לבאר בשפה ברורה את דרך הקדש בעד כל ישראל, ולהופיע ג"כ[14] מאורי אורים, בעד כל העמים כלם ללכת באור ה'.

ותהי'[15] פעולת קדש זאת עטרת התפארת של כל התחי'[16] הלאמית, והאבן היסודי שעליו יבנה כל התכן הפוליטי אשר לישראל בא"י[17]. וכמש"כ[18] והלכו גוים לאורך וגו'[19]. והנני בזה ידי"ע[20].

1. ב"ה - ברוך השם
2. להרש"ז - להרב רבי שמות שמתחילים באותיות ש, ז (למשל: שמואל + זאב) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
3. תר"פ - השנה תר"פ (1919/1920)
4. ע"ד - על דבר

5. החב"ד - החסידות חב"ד (חכמה בינה דעת)
6. הבעש"ט - הבעל שם טוב
7. נ"ע - נשמתו עדן
8. הגר"א - הגאון רבי אליהו מווילנה
9. ז"ל - זכרונו לברכה
10. וע"י - ועל ידי
11. שלו' - שלום
12. ת"ח - תלמידי חכמים
13. שבא"י - שבארץ ישראל
14. ג"כ - גם כן
15. ותהי' - ותהיה
16. התחי' - התחיה
17. בא"י - בארץ ישראל
18. וכמש"כ - וכמו שכתב
19. וגו' - וגומר (וכן הלאה בפסוק)
20. ידי"ע - ידידו עוז

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אפ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ו טבת תרפ"א - ירושלים **נמען:** הודעה בעניין כוללות ליובאוויטש ובאברויסק

המעכב באיחוד הכוללים: כולל ליובאוויטש דורש ביקורת על פנקסיו, שעוררו עליהם ערעורים, ופרסום התוצאות על ידי הצד השני. כולל באברויסק טוען שגם הוא רוצה באחדות, אבל זקוק להסכמת מייסדיו בחוץ לארץ. לכן הם נפרדים לעת עתה.

עיקרי הדברים

- סכסוך הכוללים.
- ביקורת הפנקסים.
- פרידה זמנית.

נוסח האגרת

ב"ה[1]. יום ט"ו לחדש טבת שנת תרפ"א[2]

הנני בזה להודיע, כי בדבר הסכסוך שבין כוללות לובאויץ ובברויסק, הדבר המעכב בעד התאחדות הכוללים, הוא: שכולל לובביץ תובע את בקור הפנקסאות שלהם, שהוצאו עליהם ערעורים מצד הכולל השני, ודורש שלאחרי שיבוקרו הפנקסים, כל מה שיתברר יתפרסם ע"י[3] הצד השני ג"כ[4], ובזה יוכלו הכוללים השנים להתאחד לכולל אחד, והאחוד יהי'[5] דבר של קיימא. והכולל השני טוען שגם הוא רוצה באחדות הכוללים.

ובדבר בקור הפנקסאות, זקוק הוא להסכמת מיסדי הכולל אשר בחו"ל[6], ומבלעדי זה אין להם היכולת לעשות הדבר הזה, ומצד חלופי הדעות כנ"ל[7] נפרשים הם לע"ע[8] שני הכוללות, לובביץ ובברויסק, ולראי'[9] ח"ש[10] יום הנ"ל[11] פעה"ק[12] תובב"א[13].

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
3. ע"י - על ידי
4. ג"כ - גם כן
5. יהי' - יהיה
6. בחו"ל - בחוץ לארץ
7. כנ"ל - כנזכר לעיל
8. לע"ע - לעת עתה
9. ולראי' - ולראיה
10. ח"ש - חתמתי שמי
11. הנ"ל - הנזכר לעיל
12. פעה"ק - פה עיר הקודש
13. תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אצט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א ניסן תרפ"א **נמען:** האדמו"ר הרב אברהם מרדכי אלטר מגור

תודה על השתדלותו להביא שלום בין תלמידי החכמים שנתפלגו בגלל 'מטילי מומים', שכיוונו נגדו ונגד הרב חרל"פ בגלל כתביו. מטרתם להכניס בלב הרחוקים מחשבות קדושה בדרכי נועם, ואין בהם רפיון בתורה ובמצוות; לשונות קצרים יש לדון לכף זכות (בעל העיקרים). אין להילחם בכל כוח בונה, ויש לאגד את שלומי האמונים בגוף רשמי - 'ההסתדרות הירושלמית' - במעמד לא פחות מההסתדרות הציונית, וזה יחזק את ההשפעה הפוליטית, כי זכות ישראל לארץ מיוסדת על דבר ה'. בתוספת: 'אגודת ישראל' קרובה ללבו, אבל אין להחליש את הזכות שקיבלנו מן הממלכות.

עיקרי הדברים

- תודה על השתדלות לשלום.
- המתנגדים לכתביו.
- לא להילחם בבונים.
- ההסתדרות הירושלמית.
- זכות הממלכות.

נוסח האגרת

ב"ה[1]. יום י"א לחדש ניסן תרפ"א[2]

לכ"ק[3] רב רחימאי הגאון הצדיק המפורסם. דגול מראשי אלפי ישראל נזר הקודש כקש"ת[4] מוהרא"מ[5] אלטר שליט"א[6],

מגור יצ"ו[7]. שלו'[8] וברכה מאדון השלו'[9], באה"ר[10]. הנה מצאתי לנפשי חובה להביא את תודתי לכ"ק כתר"ה[11], על השתדלותו וחפצו הטהור להביא את ברכת השלו' בעיה"ק[12] ת"ו[13], בין ת"ח[14] עוסקים בתורה וביראת ד'. שנתפלגו לעדרים בעוה"ר[15], ע"י[16] עטיים של מטילי מומים ומשלחי מדנים בין אחים. ומהם אשר שמו למטרה אותי ואת ידיד נפשי הרב הגאון הצדיק מוהרי"מ[17] חרל"פ[18] שליט"א, בהתלותם בדברים אשר יצאו ממני בכתב, שהם נכונים לישרים בלבותם, והצורך של השעה הוא להכניס בלב הרחוקים, מחשבות של קדושה ע"י התרוממות נפש למקור חיי נשמת ישראל הכללית, ולפעול על הלבבות בדברי ידידות ודרכי נועם, בביאור יסוד אחדות עם ד' הגוי קדוש כולו, והארת קדושת ארץ חמדת עולמים, ובטחון אמיץ כי אור ד' יגלה ע"י כל מסבות הזמנים.

והנהגת הגויים והממלכות, שהננו רואים את נצני האורה ממפלאות תמים דעים, ממש בעיני בשר ג"כ[19]. ובכל הדברים אין בהם שום נדנוד ורפיון ידים חלילה, מהתאמץ בהחזקת התורה והמצוה וקשר קדושת ישראל, ודבקות בת"ח[20] גדולים וצדיקים שבכל דור ודור, שהם הם עמודי החיים לבית ישראל.ואם באיזה מקומות באו ברשימותי, לשונות קצרים הצריכים באור, זאת היא חובת כל איש יר"א[21] לדון לכ"ז ולפרש הדברים לצד האמת ואור הקודש, כתורה וכמצוה. וכמה האריך בזה הרב, בעל העקרים בהערה למאמר השני, אקוה שיתגלגל זכות ע"י זכאי מכ"ה שליט"א. ואלה האנשים

החשובים שתמיד אני מכבדם, אשר בעוה"ר קמו נגדנו, יכירו וידעו כי לא זו הדרך, וכי אין זה חפץ השי"ת[22], להביא רבים למכשול עון, של הוצאת דבה ובזוי ת"ח, שהם נחשבים מכלל שלומי אמוני ישראל בכל לבם ונפשם, ועמלים תמיד לקדש שם שמים. ולהביא על ישראל ברכת שלו' ואחדות, ולחזק ע"י פעולה זו את יסוד קדושת התורה והאמונה בע"ה[23], ביחוד באה"ק[24] בעת הבנותה. וגם מה שנוגע לעניינים הכלליים, הלא הדרך היותר בטוחה היא שלא להלחם עם כל כח בונה ועושה טובה לישראל, אפילו רק בחומריות, רק לאגד יחד את כל שלמי אמונים, ולקרא לכל עם קדוש להתחזק במעוז הקודש, ולהודיע לכל העולם כולו, בישראל ובעמים, שישנה באת כח כללית של האומה הקדושה על כל עניני הדת והאמונה באי"י[25].

ולפי דעתי ראוי לקרא לה ההסתדרות הירושלמית, שתהי'[26] עומדת בצורה של הרשמיות שלה במדריגה לא פחותה מההסתדרות הציונית. וע"י[27] הכח הכללי והרשמי של כל עניני הקודש, יכנס יסוד הישוב הקדוש באי"י יותר ויותר בחוגי ההשפעה של קדושת תוה"ק[28] ושומרי מצותי', וקרן צדיקים יתרומם בע"ה. ובזה תתחזק ג"כ ההשפעה הפוליטית של ישראל ואי"י[29], גם כלפי אוה"ע[30], שת"ל[31] כל העמים וגדוליהם יודעים שעקר הכח והזכות של ישראל לאי"י[32] הוא מיוסד ביסוד הקודש של דבר ד', שאינו מתגלה כי"א[33] ע"י המחזיקים בדבר ד' ותוה"ק[34] בכל לבם ונפשם בכל ארחות חייהם. ואני תפילה, יחנינו השי"ת ויחן בלב כל גדולי וקדושי דורנו להבין את יושר אמרי בענין הקדוש הזה, ונזכה מהרה לגאולה שלמה ולבנין בית קדשנו ותפארתנו לרומם קרן ביראת ד' הטהורה, ברב עז ושלו'.

והי'[35] זה שלו' וברכה כנפשו הקדושה, ונפש מתכבד באהבתו ודוש"ת[36] באה"ר[37]

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ.ב. וזאת למודעי כי ענין אגודת ישראל, ושלמי אמוני ישראל הם כל כך קרובים ללבי, וחפצי לחזק אותם, עד כמה שידי הכהה והדלה מגעת. אבל מאד מאד אנו חייבים להשמר שלא להחליש את כח הזכות המאושר של הממלכות שזכינו בהם בע"ה לפי המצב עתה, בשום ענין של גורם קרוב או רחוק, כי"א להוסיף אומץ ולחזק את זכותן של ישראל על אדמת הקודש, ממקור הקודש של תורת ד' תמימה העומדת לעד, לבצר את יסודי החינוך באי"י בבתי ת"ת[38] וישיבות, בקדושת התוי"ר[39] כימי עולם, הנ"ל[40]

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
3. לכ"ק - לכבוד קדושת
4. כקש"ת - כבוד קדושת שם תפארתו
5. מוהרא"מ - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות א, מ (למשל: אברהם + משה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
8. שלו' - שלום
9. השלו' - השלום

10. באה"ר - באהבה רבה
11. כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו
12. בעיה"ק - בעיר הקודש
13. ת"ו - תבנה ותכונן
14. ת"ח - תלמידי חכמים
15. בעוה"ר - בעוונותינו הרבים
16. ע"י - על ידי
17. מוהרי"מ - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, מ (למשל: יעקב + משה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
18. חרל"פ - הרב יעקב משה חרל"פ (תלמידו של הרב קוק)
19. ג"כ - גם כן
20. בת"ח - בתלמידי חכמים
21. יר"א - ירא אלקים
22. השי"ת - השם יתברך
23. בע"ה - בעזרת השם
24. באה"ק - בארץ הקודש
25. בא"י - בארץ ישראל
26. שתהי' - שתהיה
27. וע"י - ועל ידי
28. תוה"ק - תורתנו הקדושה
29. וא"י - וארץ ישראל
30. אוה"ע - אומות העולם
31. שת"ל - שתודה לא-ל
32. לא"י - לארץ ישראל
33. כ"א - כי אם
34. ותוה"ק - ותורתנו הקדושה
35. והי' - והיה
36. ודוש"ת - ודורש שלומו ותורתו
37. באה"ר - באהבה רבה
38. ת"ת - תלמוד תורה
39. התוי"ר - התורה ויראה
40. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקסה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ב שבט תרפ"ג **נמען:** קהילות חב"ד באמריקה

מכתבי הדופי על מנהלי כולל בברויסק בירושלים הם 'דברי זיוף'. הכולל נכבד, ובו תלמידי חכמים, חסידים, עניים, יתומים ואלמנות, ויש לחזקו.

עיקרי הדברים

- הגנה על כולל בברויסק.
- קריאה לתמוך.

נוסח האגרת

ב"ה[1]. כ"ב שבט ג, לקהלות הקודש

אחינו בני ישראל אנשי חב"ד[2] באמעריקא יתברכו בכ"ט[3] ממקור הברכות. אחינו היקרים, כאשר באו לפנינו מכתבים שנכתבו בהם דברי דופי על הרבנים היקרים החסידים מנהלי כולל בברויסק פעה"ק[4] ת"ו[5], הנני מוצא את עצמי מחויב להודיע לרבים למען כבוד התורה והיראה וכבוד ירושלים עה"ק[6] תובב"א[7], שכל אלה דברי הקטיגוריא על הכולל היקר הזה דברי זיוף הם וחלילה לשום לב למטילי מום בקדשים, והכולל החשוב הזה הוא אחד הכוללים הנכבדים אשר לנו באה"ק[8], ובתוכו נמצאו ת"ח[9] גדולים חסידים ואנשי מעשה דורשי ד' ואוהבי שמו, ועניים ואביונים מדוכאים ויתומים ואלמנות, שאין די באר את גודל המצוה לעמוד לימינם, והם אנשי יושר ואוהבי שלו'[10]. וברוכים יהיו כל העומדים לימינם ומחזיקים את ידם, כדי שיוכלו להגדיל את מעשה הצדקה לאחינו האהובים היושבים בעיר הקודש והמחוזות.

והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות, כנפשם היקרה ונפש מברכם באהבה מהר הקודש מירושלים

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

1. ב"ה - ברוך השם
2. חב"ד - חכמה בינה דעת (חסידות חב"ד)
3. בכ"ט - בכל טוב
4. פעה"ק - פה עיר הקודש
5. ת"ו - תבנה ותכונן
6. עה"ק - עיר הקודש
7. תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן
8. באה"ק - בארץ הקודש
9. ת"ח - תלמידי חכמים
10. שלו' - שלום

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אשל

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ד סיון תרפ"ה **נמען:** ועד בית הכנסת בחדרה

הרב קוק ממליץ לקבל לרב את הרב שלום שלמה שניאורסון, מצאצאי אדמו"רי חב"ד, שבא מרוסיה.

עיקרי הדברים

- המלצה על רב לחדרה.

נוסח האגרת

כ"ד סיון ה'

שלו'[1] רב לכבוד הועד היקר לבית הכנסת במושבה חידרה ת"ו[2] אחדשה"ט[3] באה"ר[4]

אהובי היקרים, הועד הנכבד, וכל אנשי המושבה היקרה מצאתי לנפשי חובה קדושה, להעיר את לבבם הטהור על יסוד הקודש הראוי כבר להוסד במושבה, כאשר זה שנים רבות היו דברי ליחידי סגולה ע"ד[5] קבלת רב מורה צדק לעדת ד' במחנה קדשם. והנה כעת נזדמן הדבר, שבין הבאים מרוסיא בא הרב המאור הגדול בתורה וביראה מו"ה[6] שלו' שלמה שניאורסאן נ"י[7] ממשפחת רם הגאונים הקדושים אבות חב"ד[8] זצ"ל[9], והוא איש מוכשר, מצד שלמות תורתו מדותיו והליכותיו בקודש לנהל את עדת ד' במושבה בצדק ובמישרים להצלחתה ולכבודה, ע"כ[10] אבקשם בזה להתאמץ לגמור את הענין הקדוש הזה בכי טוב, ודי יצוה עליהם את ברכתו על אדמת הקודש ברב אושר ונחת, כנה"י[11] ונפש מברכם באהבה מהר הקודש מירושלים.

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. שלו' – שלום
2. ת"ו – תבנה ותכונן
3. אחדשה"ט – אחרי דרישת שלומו הטוב
4. באה"ר – באהבה רבה
5. ע"ד – על דבר
6. מו"ה – מורנו הרב
7. נ"י – נרו יאיר
8. חב"ד – חכמה בינה דעת (חסידות חב"ד)
9. זצ"ל – זכר צדיק לברכה
10. ע"כ – על כן
11. כנה"י – כנפשו היקרה